

Nieuwsbrief

nummer 3, jaargang 2007

niewsbrief voor de GGD'en en overige betrokkenen

Inhoudsopgave

Van de redactie	1
Voortgang regiotaken	1
Voortgang wetgeving tatoeëren, piercen .	2
Tatoeëren en piercen In vogelvlucht.....	2
Eendaagse opleiding tot inspecteur tatoeëren en piercen	5
Bijscholingsdag tatoeëren en piercen	5
Koeltorens, de inventarisatie	6
Accreditatiepunten GGD-hygiënisten.....	7
Ship sanitation.....	7
Gewijzigde documenten op de website ...	7
Bijeenkomst; werken met de Hygiënerichtlijnen voor GGD'en	8
Bijeenkomst; werken met Draaiboek melding van legionellabacteriën in water .	8
Bijeenkomst; werken met de Hygiënerichtlijnen voor verpleeghuizen en woonzorgcentra.....	8
Training RIV en RIG peuterspeelzalen	8
Verlag technische hygiënezorg tijdens een hockeytoernooi	9
Vragen aan helpdesk.....	10
Kopij.....	12
Colofon.....	12

Van de redactie

Deze Nieuwsbrief staat weer boordevol met wetenswaardigheden en vragen over tatoeëren en piercen. Logisch, alle GGD'en zijn druk doende met de inspecties en natuurlijk komen we na jarenlang gewerkt te hebben aan de voorbereiding nu in de praktijk dingen tegen die we niet hadden voorzien. Desondanks kunnen we stellen dat het fantastisch gaat met de invoering van het Warenwetbesluit. Ook vanuit de branches zijn er nauwelijks wan-klanken en is men trots als de vergunning binnen is. Het werken met het automatiseringssysteem 'Tatoeus' verloopt buitengewoon soepel. GGD'en kunnen goed met

het systeem uit de voeten en dat is niet in de laatste plaats te danken aan het geweldige werk van Ben Reuling (GGD Amsterdam) die het systeem heeft gebouwd en ook in beheer heeft. Ben, bedankt!!!

Voortgang regiotaken

Verschillende regio's voeren een taak uit voor het LCHV. De voortgang van de projecten is als volgt:

Regio Noord: Deze regio heeft nog geen regiotaak.

Regio Oost: Deze regio heeft een optie op het ontwikkelen van Hygiënerichtlijnen voor Arrestantenverblijven. In het regionale overleg zal deze optie besproken worden.

Regio Limburg: De herziene Hygiënerichtlijnen voor Asielzoekerscentra zijn tijdens het Landelijk Overleg van augustus als concept vastgesteld. Dit concept zal in september/oktober op de website worden geplaatst. Tijdens de conceptperiode ontvangen wij graag nog uw opmerkingen; na vier maanden worden de richtlijnen definitief vastgesteld.

Regio Noord-Holland/Flevoland: Deze regio heeft een optie op de ontwikkeling van de Hygiënerichtlijnen voor Publieksvoorzieningen. In principe gaat een werkgroep binnen deze regio zo snel mogelijk van start met de richtlijn.

Regio Zuid-Holland: Deze regio heeft kortgeleden de Hygiënerichtlijnen voor dak- en thuislozen en sociale pensions afgerond. Omdat er na het landelijk overleg in mei nog het een en ander gewijzigd moest worden aan de richtlijn, is de richtlijn pas sinds kort te downloaden vanaf de website van het LCHV.

Regio Utrecht: De Hygiënerichtlijnen voor Justitiële inrichtingen en de Hygiënericht-

lijnen voor TBS-klinieken stonden eind augustus op de agenda van de directie van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). De directie zal een besluit nemen over de implementatie van de richtlijnen. De regio Utrecht wil inmiddels graag starten met de ontwikkeling van de Hygiënerichtlijnen voor Beautyfarms en Schoonheidssalons. **Regio Zeeland/Brabant:** Het concept voor de Hygiënerichtlijnen voor Medische Kinderdagverblijven en Boddaertcentra (instellingen vallend onder de Wet op de Jeugdzorg) is bijna klaar. Verwacht wordt dat deze richtlijn op het Landelijk Overleg van november 2007 als concept vastgesteld kan worden.

Voortgang wetgeving tatoeëren, piercen

De GGD Hollands Midden heeft voor de VWA regio Zuid-Holland en Zeeland een bijeenkomst georganiseerd met alle GGD'en en de Voedsel en Warenautoriteit. Namens het LCHV was Albert Boonstra aanwezig. De VWA-inspecteurs hebben onder andere een presentatie gehouden over hun activiteiten, hoe ze op inspectie gaan en wat ze dan tegenkomen. Vanuit de GGD'en zijn verschillende casussen besproken, onder andere de casus over een genitale piercing bij een meisje van 15 jaar. De vergunning voor deze studio wordt naar aanleiding van deze overtreding (artikel 24 van de Warenwet) geweigerd. Onlangs is er eenzelfde soort bijeenkomst door de GGD Amsterdam georganiseerd voor de VWA regio Noord-Holland en Utrecht. Ook voor andere regio's is dit wellicht een goed idee!

Tatoeëren en piercen In vogelvlucht

- Bij het ter perse gaan van dit nummer was de stand als volgt:
  - 299 bedrijven met een vergunning
  - 110 bedrijven met een verbeterlijst
  - 506 bedrijven die een vergunning hebben aangevraagd, inspectie moet nog worden uitgevoerd
  - 5 bedrijven aan wie de vergunning geweigerd is
  - 629 bedrijven die nog niets gedaan hebben

- In week 30 stuurde de VWA een herinneringsbrief aan alle ondernemers die op dat moment nog de status 'grijs' hadden. Daarna volgde weer een stroom van aanvragen bij de GGD'en.
- De VWA is vanaf 1 augustus in vrijwel alle regio's (uitgezonderd de regio Noord-West) direct aan de slag gegaan met controles van de 'grijze' bedrijven. Ze hebben nu ruim honderd inspecties uitgevoerd. Bij veel bedrijven krijgen ze te horen dat de vergunningplichtige activiteit niet meer wordt uitgevoerd. De VWA zet deze bedrijven dan op 'gesloten' (status zwart) en vermeldt onder de knop 'status VWA' wat er aan de hand is. De 'zwarte' bedrijven kun je tzt uit het bestand halen (als je er zeker van bent dat er echt geen vergunningplichtige activiteit meer plaatsvindt). Er zijn inmiddels ook heel wat waarschuwingen door de VWA uitgedeeld; een waarschuwing betekent dat de ondernemer binnen 14 dagen een vergunning aangevraagd moet hebben.
- Het is handig om ondernemers die aangeven niet meer te PMU'en of zich uitsluitend beperken tot oorlellen, dit schriftelijk te laten bevestigen. Mocht in de toekomst blijken dat ze toch vergunningplichtige activiteiten uitvoeren, dan heb jij een bewijs in handen dat ze voorheen hebben aangegeven dat niet te doen.
- Evenementen waarop getatoeëerd en gepierced wordt, kun je (moet je) ook in Tatoeus invoeren (onder de knop evenementen). De evenementen die onder de vrijstelling vallen, verschijnen vanaf medio oktober ook op de website www.veiligtatoeerenenpiercen.nl. Er is een uitgebreide instructie in de nieuwste versie van het handboek over dit punt. Er zijn ook een aantal nieuwe bijlagen in het handboek met betrekking tot de evenementen (een checklist en een brief).
- Freelance inspecteur Tanja Hartog wordt door flink wat GGD'en ingezet. Dit kan alleen als ze wordt aangesteld als onbezoldigd ambtenaar.
- Monoverpakkingen waren in de eerste weken moeilijk verkrijgbaar. Inmiddels hebben we heel wat leveranciers gevonden, dus geen reden meer voor on-

dernemers om zelf aan te rotzooien met kleine potjes of iets dergelijks. Een aantal adressen:

- www.unimaxsupply.com doorklikken naar Medical supplies, Ointments of Petroleum Jelly;
  - www.roxy-shop.be (inlogcode nodig);
  - www.besttattoosupply.nl (inlogcode nodig);
  - www.ecuri.nl via de shop/permanent make-up en overige benodigdheden;
  - www.spaulding-rogers.com doorklikken naar medical supplies, white petroleum of ointment A&D.
- Sommige naaldenboxen hebben geen UN-keurmerk, maar lijken wel te voldoen aan alle eisen van het UN-keurmerk. Verpakkingen die worden gebruikt voor het vervoer van gevaarlijke stoffen/producten moeten voorzien zijn van een UN-keurmerk. Gebruikte naalden worden gezien als gevaarlijk. Een UN-keurmerk op een naaldcontainer geeft aan dat de gebruikte naalden op een veilige wijze vervoerd kunnen worden. Indien naaldcontainers zonder UN-keur worden gebruikt, kan het voorkomen dat de ondernemer zijn volle container niet kwijt kan (wordt niet geaccepteerd door de ontvanger). Naaldenboxen met UN-keurmerk zijn heel gemakkelijk te verkrijgen (o.a. www.klinion.nl) en soms zelfs gratis af te halen bij de apotheek. Soms hebben naaldencontainers alleen een GS-keurmerk. Dit is niet voldoende.
- Bij verschillende studio's in het land is vastgesteld dat de tatoeëerder of piercer artikel 24 van de Warenwet heeft overtreden. Artikel 24 zegt dat het verboden is om tatoeages en piercings te zetten bij personen die de leeftijd van 16 jaar nog niet hebben bereikt en niet werden vergezeld van hun wettige vertegenwoordiger. In sommige gevallen is de tatoeëerder of piercer door de jongere vals voorgelicht door een verkeerde geboortedatum op het informed consent in te vullen. Artikel 4, vierde lid, b geeft aan dat als er een gegronde reden bestaat om aan te nemen dat arti-

kel 24 van de Warenwet wordt overtreden, de vergunning dan geweigerd wordt. In de meeste gevallen gaat het niet om een vermoeden, maar is al vast komen te staan dat er inderdaad iemand onder de 16 jaar is getatoeëerd of gepierced. **De GGD moet in zo'n geval de vergunning dus weigeren of intrekken als die reeds verleend is.** Wij begrijpen dat dit een flinke maatregel is, maar het is ook van belang om een signaal af te geven dat dit echt niet kan. Belangrijk is verder dat we hier één lijn intrekken, ook al zal dit zeker leiden tot een aantal bezwaarschriften bij VWS.

- Naast het intrekken of weigeren van de vergunning kan de VWA nog een boete van € 680,-- opleggen. Overigens mag de ondernemer aan wie de vergunning is geweigerd of ingetrokken, natuurlijk wel weer opnieuw een vergunning aanvragen, maar dat kost dan in ieder geval weer het inspectietarief en natuurlijk tijd. Gedurende de tijd dat hij/zij geen vergunning heeft, mag er niet gewerkt worden en daar zal de VWA ook toezicht op houden (dus belangrijk is om goed contact te houden met de VWA). De vergunning wordt ingetrokken voor de totale studio, dus niet alleen voor het onderdeel, bijv. piercen, waar men de overtreding mee heeft begaan. Ook eventuele andere activiteiten (tatoeëren, PMU, gaatjes prikken etc.) moeten gestaakt worden.
- De media had en heeft nog steeds veel aandacht voor het onderwerp tatoeëren en piercen. Er zijn vragen over het aantal studio's dat momenteel in overtreding is (dus nog grijs of rood zijn) en het liefst willen ze mee met een inspectie. Dat laatste blijft een precaire aangelegenheid, zowel voor jou als inspecteur, als voor de ondernemer die toch niet goed weet wat hem of haar te wachten staat. Een flink aantal GGD'en staan op het standpunt dat ze een dergelijk verzoek van de media niet moeten honoreren omdat het mogelijk van invloed is op de objectiviteit tijdens een inspectie. Verder is de vraag wat een kijker of luisteraar moet met een discussie tussen een ondernemer en een inspecteur.

De verschillende mogelijkheden bij het overtreden van de leeftijdsgrens op een rijtje

scenario	GGD doet:	VWA doet:
Ondernemer heeft nog helemaal geen vergunning aangevraagd en overtreedt de leeftijdsgrens.	De vergunning kan niet geweigerd of ingetrokken worden. Bij een eventuele aanvraag in de toekomst zal een specifiek beleid op dit punt moeten worden aangetoond.	Ondernemer is in overtreding omdat hij werkt zonder een vergunning (VWA past handhavingstrategie toe) en ondernemer is in overtreding van artikel 24 Warenwet. VWA legt bestuurlijke boete op (€ 680).
Ondernemer heeft vergunning aangevraagd, maar daarover is nog niet besloten, en overtreedt de leeftijdsgrens. Hier zijn twee situaties denkbaar:		
A. GGD is al op inspectie geweest.	GGD weigert de vergunning en brengt de aanvraagkosten in rekening (immers de inspectie heeft tijd gekost en die tijd wordt in rekening gebracht). De ondernemer kan opnieuw een aanvraag indienen. Zie voor aandachtspunten hierboven.	De VWA legt een bestuurlijke boete op.
B. GGD is nog niet op inspectie geweest.	GGD weigert de vergunning, maar kan de aanvraagkosten niet (volledig) in rekening brengen. De ondernemer kan opnieuw een aanvraag indienen. Zie voor aandachtspunten hierboven.	De VWA legt een bestuurlijke boete op.
Ondernemer heeft een vergunning en overtreedt de leeftijdsgrens.	GGD trekt de vergunning in. De ondernemer kan opnieuw een aanvraag indienen. Zie voor aandachtspunten hierboven.	VWA legt een bestuurlijke boete op.

- In augustus maakte de VWA bekend dat er vervuilde kleurstoffen (zwart en zwart/grijs) op de markt waren van het merk Euro Sumi. De inkt is vervuild met een pseudomonasbacterie en kan ontstoken tatoeages veroorzaken. Voor meer informatie: www.vwa.nl

euro sumi tattoo ink

- Als je nieuwe ondernemers invoert in Tatoeus, vergeet dan niet de GGD én de VWA-regio in te vullen. Als je dat niet doet komen ondernemers bij bijv. een selectie van alle ondernemers in de VWA regio Noord niet op de lijst te staan.
- Als de datum in de kolom 'GGD inspectie' rood gekleurd is, betekent dat, dat

de verbetertermijn (bijna) voorbij is. Jij moet dan dus een beslissing gaan nemen. Vergunning weigeren of vergunning verlenen. Zorg dat je dat tijdig doet.

- Sommige ondernemers verkopen, heel slim, potjes vaseline of Calendulazalf in hun studio. Ze verkopen ze niet als nazorgzalf voor een tatoeage, maar gewoon net als een drogist, als bijproduct. Hoewel je natuurlijk een donkerbruin vermoeden hebt waarvoor ze verkocht worden, kun je niet verbieden dat een studio dergelijke producten verkoopt. Ze mogen alleen niet in hun nazorginstructie zeggen of schrijven dat cliënten het moeten gebruiken.
- Er gaan geruchten in verschillende regio's dat sterilisatoren van de ene studio naar de andere studio worden versleept om tijdens een inspectie een goede sterilisator te hebben. Dit is na-

tuurlijk gekkenwerk, maar wat doen we ertegen. De slimste oplossing is misschien om bij de inspectie te vragen naar het onderhoudscertificaat dat een tenaamstelling moet hebben. Helemaal voorkomen dat we beduvelid worden zal wel ondoenlijk zijn.

- In de gebruiksaanwijzing van de Tattoo PCD staat dat de vier vlakjes volledig zwart gekleurd moeten zijn. Dit heeft in de afgelopen maanden enkele keren tot verwarring geleid. Want wat is zwart en wat is heel donkerbruin en wat mag nog wel goedgekeurd worden en wat niet. De firma Schnabel, die de Tattoo PCD levert, maakt voor ons een nog genuanceerdere gebruiksaanwijzing. 13 november 2007, op de bijscholingsdag, is die in ieder geval beschikbaar.
- Er zijn veel vragen van ondernemers over het afdekken van tatoeages en het gebruik van zalf. Het LCHV gaat binnkort met de Nederlandse Tattoo Bond, de Vakvereniging voor Li-chaamskunstenars en een dermatoloog om de tafel in hoeverre we de tatoeëerders tegemoet kunnen komen. Jullie horen uiteraard de uitkomst hiervan (13 november).
- Ambulante PMU-dames zijn onderne- mende baasjes. Zij PMU'en vaak in vele verschillende studio's en vragen zich af of elke studio nu een vergunning aan moet vragen of dat één vergunning op hun eigen naam genoeg is. Helaas voor de PMU-dames, elke salon waar zij PMU aanbrengen moet een vergunning hebben en telkens moet ook een volledige inspectie worden uitgevoerd.
- Hebben alle GGD'en de ziekenhuizen al in kaart waar cosmetische tatoeages worden aangebracht? Alleen als dit wordt uitgevoerd door een arts vallen ze niet onder de vergunningplicht. In alle ander gevallen wel.

Eendaagse opleiding tot inspecteur tatoeëren en piercen

Er zijn onvoldoende aanmeldingen voor een herhaling van de volledige basiscursus. Het LCHV organiseert in plaats daarvan op 9 oktober een bijscholingsdag waarop met name de 'lastigste' onderdelen van de inspectie tatoeëren en piercen

behandeld worden, zoals het beoordelen van ultrasone reinigers en sterilisatoren. Daarnaast is er een dermatoloog die het een en ander behandelt over de complicaties van tatoeages en piercings en komt de reiniging en desinfectie van de studio en de inrichting aan de orde. Ervaring met het praktijkgedeelte zal middels stages bij andere GGD'en moeten worden opgedaan.

Aanmelden

De bijeenkomst vindt plaats op dinsdag 9 oktober 2007 van 09.30 – 17.00 uur bij de GGD Amsterdam. Indien u bij deze bijeenkomst aanwezig wilt zijn, kunt u zich nog tot 4 oktober per e-mail aanmelden, info@lchv.nl. De kosten voor deze bijeenkomst bedragen € 95,- (inclusief lunch en cursusboek).

Voor vragen kunt u terecht bij Femke Aanhane (faanhane@ggd.amsterdam.nl) of tel. 020 – 555 5415).

Bijscholingsdag tatoeëren en piercen

Deze bijscholingsdag is bedoeld voor alle GGD en VWA-inspecteurs die het toezicht op de tatoeage- en piercingstudio's uitvoeren en vindt plaats op 13 november 2007. GGD- en VWA-inspecteurs worden uitdrukkelijk verzocht om input te leveren voor deze dag. Graag doorgeven aan Joan Worp (jworp@lchv.nl).

Naast een plenair gedeelte zal een deel van deze dag worden besteed aan workshops en casuïstiek. Alle inspecteurs ontvangen nog schriftelijk bericht over deze dag.

Aanmelden

De bijeenkomst vindt plaats op dinsdag 13 november 2007 van 09.30 – 16.30 uur op het ROC in Amsterdam. Indien u bij deze bijscholing aanwezig wilt zijn, kunt u zich tot 6 november per e-mail aanmelden, info@lchv.nl. De kosten voor deze bijscholing bedragen € 30,- (inclusief lunch).

Voor vragen kunt u terecht bij Femke Aanhane (faanhane@ggd.amsterdam.nl) of tel. 020 – 555 5415).

Vanaf medio oktober worden op deze site alle ondernemers die in het bezit zijn van een vergunning gepubliceerd. Het ministerie van VWS zal voor deze consumentensite nog een publiekscampagne opstarten met het motto "Laat je alleen tatoeëren of piercen bij een studio met een vergunning".

Zorg dat je alles goed bijhoudt in Tatoeus. De ondernemer zal je dankbaar zijn voor de gratis reclame. Daarnaast worden ook de evenementen die onder de vrijstelling van de vergunningplicht vallen gepubliceerd op deze site. Dit is natuurlijk alleen het geval als de GGD het evenement heeft ingevoerd in Tatoeus.

Koeltorens, de inventarisatie

In het voorjaar zijn alle GGD'en door het Clb bericht over het voorstel van de minister van VROM om de inventarisatie en het toezicht van de koeltorens onder de Wet

milieubeheer (vallend onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten) te laten vallen. Zie ook het artikel in Nieuwsbrief nummer 2; 'Koeltorens, hoe nu verder?' De verwachting

is dat een aantal gemeenten de GGD zal vragen de inventarisatie uit te voeren.

Pilot inventarisatie Amsterdam

In Amsterdam is inmiddels een pilot gestart om te kijken hoe deze inventarisatie aangepakt zou kunnen worden. Begin juli is er een mailing verstuurd met het verzoek om natte en hybride koeltorens te melden. De mailing is onder andere verstuurd naar vastgoed- en beheermaatschappijen, musea, banken, hotels, grote kantoren, industrie, maar ook naar leveranciers van koeltorens en waterbehandelingsbedrijven. De eerste mailing gaf een respons van 44% en waarbij 18 nieuwe locaties met koeltoren(s) in Amsterdam en

Diemen zijn geregistreerd. Uit een eerder koeltorenonderzoek én de uitbraak van vorig jaar had de GGD reeds 44 locaties met koeltoren(s) geregistreerd. Inmiddels is een reminder verstuurd, ook daarop wordt goed gereageerd. Hierbij zijn elf nieuwe locaties met koeltoren(s) gemeld. In totaal heeft de GGD Amsterdam nu 73 locaties met koeltorens geregistreerd.

Procedure

Wanneer deze pilot is afgerond zal de GGD Amsterdam haar ervaring doorspeelen aan het LCHV. Aan de hand van de opgedane ervaring zal de legionelladeskundige van het LCI, Alvin Bartels, een procedure (werkwijze inventarisatie) opstellen. Verwacht wordt dat de procedure begin oktober beschikbaar is.

Alvin Bartels is inmiddels actief met zijn verschillende werkzaamheden voor het LCI, LCHV en B.E.L.. Hij houdt zich o.a. bezig met het beantwoorden van vragen over legionella, het herschrijven van hulpmiddelen voor legionellapreventie tijdens publieksevenementen en het deelnemen aan overleg over legionella.

Symposium Legionella

Op 23 november 2007 organiseert het Streeklaboratorium voor de Volksgezondheid in Haarlem het Vierde Nationale Legionella Symposium: "Legionella-pneumonie door overdracht via de lucht". Tijdens dit symposium zal worden ingegaan op recente (in-

ter)nationale inzichten in de overdracht van Legionella op de mens, epidemieën en recente ontwikkelingen in de regelgeving.

Accreditatiepunten GGD-hygiënisten

VHIG-leden die bij de GGD werken kunnen in aanmerking komen voor herregistratie als lid van de vereniging. Van belang is om te kijken welke nascholingsactiviteiten in aanmerking komen voor accreditatiepunten. Er wordt overleg gepleegd met het LCHV en een aantal GGD-hygiënisten om een lijst op te stellen met nascholingsactiviteiten op het gebied van hygiëne. De accreditatiecommissie van de VHIG bekijkt of de nascholingsactiviteiten voldoen aan de criteria.

Ship sanitation

In mei 2005 is ons land toegetreden tot de herziene zogenoemde International Health Regulations (IHR) van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Deze hebben tot doel om de internationale verspreiding van infectieziekten te beheersen. De IHR zijn op 15 juni 2007 wereldwijd in werking getreden. Ze vervangen de oude IHR van 1969, die in Nederland zijn vastgelegd in de huidige quarantainewet. Infectieziekten kunnen zich internationaal verspreiden via lucht- en scheepvaart. Voor de scheepvaart wordt daarom o.a. gebruikgemaakt van een certificaat tot sanitaire controle. Dit certificaat vervangt het bestaande ont-rattingscertificaat uit de oude IHR. Deze laatste mag vanaf 15 juni 2007 niet meer worden afgegeven. In Nederland is men nog niet klaar voor het uitreiken van het certificaat tot sanitaire controle (Ship sanitation certificate) en binnen het Clb vraagt men zich ook af hoe zinvol een dergelijk certificaat is en wat een ship sanitation certificate precies zou moeten inhouden. Hier is (nog) geen internationale overeenstemming over. Vanuit het Clb wordt getracht in ieder geval binnen de EU overeenstemming hierover te bewerkstel-

ligen. Mogelijk zal het LCHV een voorstel doen over de inhoud van het ship sanitati-on certificate.

Niet alleen schepen, maar ook vliegtuigen krijgen te maken met deze nieuwe regelgeving. Vliegtuigmaatschappij Martinair werd onaangenaam verrast in Chili met de vraag naar een sanitation certificate. Geldt dit alleen voor passagiersvliegtuigen of ook voor vracht en alleen in Chili of ook daarbuiten? Kortom veel onduidelijkheid.

Gewijzigde documenten op de website

De auto-info's die geabonneerden van GGDkennisnet krijgen wanneer een nieuw of herzien document op de website wordt geplaatst, werken helaas nog steeds niet optimaal. Daarom een overzicht met nieuwe en herziene documenten die inmiddels op de website zijn gepubliceerd. Controleer steeds of je in het bezit bent van de meest recente versie. Gebruik ook het overzicht voor de protocollenmap, welke te downloaden is onder het kopje 'actueel'. Hierin staan alle versies vermeld.

Nieuwe/herziene documenten vanaf juni 2007:

- Draaiboek melding legionellabacteriën in water (augustus 2007);
- Informatie en instrumenten voor GGD-inspecteurs (o.a. veelgestelde vragen en handboek inspecteur, augustus 2007);
- Meldingsformulier evenementen waar getatoeëerd of gepierced wordt (juli 2007);
- Risicoprofiel Instellingen ressorterend onder de wet op de Jeugdzorg: residentieel (september 2007);

- Risicoprofiel Instellingen ressorterend onder de wet op de Jeugdzorg: semi-residentieel (september 2007);
- Hygiënerichtlijnen en Risicoprofiel voor GGD Diensten (augustus en september 2007);
- Risicoprofiel Scholen, vervolgonderwijs (september 2007);
- Hygiënerichtlijnen voor seksinrichtingen (september 2007).

Bijeenkomst; werken met de Hygiënerichtlijnen voor GGD'en

In augustus 2007 zijn de 'Hygiënerichtlijnen voor GGD'en' definitief vastgesteld. Graag willen wij GGD'en die gebruik maken van deze richtlijnen, of dit in de toekomst willen gaan doen, uitnodigen voor een bijeenkomst, waarbij de implementatie van de richtlijnen centraal staat. Eind september zijn naast de richtlijnen ook een checklist en een standaardrapportage op de website beschikbaar.

Aanmelden

De bijeenkomst vindt plaats op donderdag 4 oktober 2007 van 13.00 – 16.30 uur bij de GGD Amsterdam. Indien u bij deze bijeenkomst aanwezig wilt zijn, kunt u zich tot 30 september per e-mail aanmelden, info@lchv.nl. De kosten voor deze bijeenkomst bedragen € 10,-.

Voor vragen kunt u terecht bij Femke Aanhane (faanhane@ggd.amsterdam.nl) of tel. 020 – 555 5415).

Bijeenkomst; werken met Draaiboek melding van legionellabacteriën in water

In augustus 2007 is het 'Draaiboek melding van legionellabacteriën in water' vastgesteld. Graag willen wij GGD'en uitnodigen voor een bijeenkomst, waarin het draaiboek nader wordt toegelicht en gelegenheid is voor het uitwisselen van ervaringen en het stellen van vragen.

Aanmelden

De bijeenkomst vindt plaats op donderdag 25 oktober 2007 van 13.00 – 16.30 uur bij de GGD Amsterdam.

Indien u bij deze bijeenkomst aanwezig wilt zijn, kunt u zich tot 19 oktober per e-mail aanmelden, info@lchv.nl. De kosten voor deze bijeenkomst bedragen € 10,-. Voor vragen kunt u terecht bij Femke Aanhane (faanhane@ggd.amsterdam.nl) of tel. 020 – 555 5415).

Bijeenkomst; werken met de Hygiënerichtlijnen voor verpleeghuizen en woonzorgcentra

In juni 2007 zijn de 'Hygiënerichtlijnen voor Verpleeghuizen en Woonzorgcentra' als concept vastgesteld. De richtlijnen worden begin november definitief vastgesteld. GGD'en kunnen een belangrijke rol spelen bij de hygiëne en infectiepreventie bij deze kwetsbare groep. Het LCHV adviseert dan ook alle GGD'en om de hygiënerichtlijnen te verspreiden onder de plaatselijke verpleeghuizen en woonzorgcentra. Om ervaringen uit te wisselen over de advisering aan verpleeghuizen en woonzorgcentra en de implementatie van de richtlijnen, organiseert het LCHV een bijeenkomst voor verpleegkundigen en hygiënisten van GGD'en.

Aanmelden

De bijeenkomst vindt plaats op donderdag 22 november 2007 van 13.00 – 16.30 uur bij de GGD Amsterdam.

Indien u bij deze bijeenkomst aanwezig wilt zijn, kunt u zich tot 16 november per e-mail aanmelden, info@lchv.nl. De kosten voor deze bijeenkomst bedragen € 10,-.

Voor vragen kunt u terecht bij Femke Aanhane (faanhane@ggd.amsterdam.nl) of tel. 020 – 555 5415).

Training RIV en RIG peuterspeelzalen

Samen met Stichting Consument en Veiligheid heeft het LCHV op 3, 11 en 17 september de training 'Werken aan veiligheid en gezondheid' voor peuterspeelzalen georganiseerd. Het doel van de training was om diegenen die binnen de peuterspeelzalen de risico-inventarisaties veiligheid en gezondheid uit gaan voeren, te ondersteunen. De verschillende stappen van de methoden kwamen aan bod en er is gele-

genheid gegeven voor het uitwisselen van kennis en ervaring. Daarnaast zijn er ook praktische tips en handreikingen gegeven om te kunnen starten met de methode en om collega's en ouders te betrekken bij het veiligheids- en gezondheidsbeleid van de peuterspeelzaal.

CONSUMENT EN VEILIGHEID

De trainingen zijn gegeven op verschillende plaatsen in het land. In Zwolle waren 12 deelnemers aanwezig. De training in Rotterdam op 11 september werd beter bezocht, met maar liefst 28 deelnemers. De laatste training werd gehouden in Amsterdam, op 17 september; de opkomst was hier enorm; er waren 64 peuterspeelzaalleidsters aanwezig.

Grote organisaties van peuterspeelzalen hebben aangegeven graag een incompany training te willen volgen; deze kunnen op verzoek (en tegen betaling) worden aangeboden. Hiervoor contact opnemen met Consument en Veiligheid, tel 020-5114571, Grazina Schreuder.

Verslag technische hygiënezorg tijdens een hockeytoernooi

Jaarlijks strijden acht hockeylanden om de Europacup. Dit jaar werd het evenement gedurende drie dagen in mei op de kunstgrasvelden van Bloemendaal gespeeld.

Alle deelnemers en officials logeren in hotelaccommodaties in de buurt, maar zijn het grootste deel van de dag aanwezig op en rondom de velden om te trainen, elkaar te ontmoeten, wedstrijden te spelen maar natuurlijk ook om te eten en te drinken! Dit alles trekt ongeveer 15.000 bezoekers over drie dagen verspreid.

Naast commerciële zaken, zoals winkels, horecagelegenheden en een bank, zijn er kinderopvang, feesttenten en sportmoge-

lijkheden voor bezoekers, spelers en officials.

Inspectie

De VWA was op de hoogte van het evenement maar had besloten dit keer niet te inspecteren. Gezien mijn ervaring met eerdere grote evenementen georganiseerd op de hockeyclub Bloemendaal, leek het zinvol daar een bezoekje te brengen. Samen met collega Monique Leijen besloten we op de tweede dag van het evenement, op de zaterdagmiddag van 14.00u tot 17.00u met een checklist de verschillende onderdelen te gaan bekijken. Onze komst was aangekondigd en we werden opgevangen door de verantwoordelijke van het organisatie team.

Inspectiepunten

De belangrijkste inspectiepunten waren controle van de horecagelegenheid, de tijdelijke drinkwatervoorzieningen, de tijdelijke sanitaire voorzieningen met afvoer, de afvalverwerking, de EHBO-voorziening op het terrein en de feesttent en het kinderdorp. Voor alle onderdelen gold natuurlijk ook dat we de schoonmaakschema's wilden zien. Na een rondleiding over het terrein konden we starten.

Noodzakelijk

De noodzaak van onze aanwezigheid bleek al snel toen we watertappunten aantroffen waarvan niet duidelijk was of het ook echt drinkwater was. Verder bleek de tijdelijke wateropslag een grote doorzichtige ton met een los dekseltje die volledig onafgeschermd was en voor iedereen gemakkelijk toegankelijk.

los dekseltje op een waterton

Achter de drie losse toiletunits, die verspreid over het terrein waren neergezet, troffen we in het gras open kunststof containers aan. De containers waren gedeeltelijk afgedekt met een houten plankje. Onder het plankje dreven de uitwerpselen. Hier kon een kind ook zo bij!

kunststof containers met uitwerpselen

Actie was dus noodzakelijk om een en ander af te schermen voor het publiek en verschillende adviezen, zoals goede bewegwijzering naar b.v. de EHBO die ergens om een hoekje zat, werden besproken.

Horeca

In de horecagelegenheid bleek men al heel zenuwachtig rond te lopen en werden temperaturen van opgewarmde en bereide producten, koelkasten en de diepvries goed bijgehouden. Dat voor een goede hygiëne ook wel eens de handen gewassen moesten worden, was nog niet doorgedrongen. Eén wastafel in een voorruimte, maar óp de vier werkplekken was geen enkele faciliteit om de handen te reinigen. Het advies om zo snel mogelijk op iedere werkplek een flacon handalcohol te laten komen, om zo in ieder geval een eerste barrière op te roepen in de cirkel van overdracht van micro-organismen, werd direct opgevolgd.

EHBO

In de EHBO-ruimte ontbraken noodzakelijke dingen zoals dekens, een simpele stoel om op te zitten voor de patiënt maar ook handenwasfaciliteiten.

De grote feesttent bleek door de vochtige bodemplaten en tentzeilen enorm muf en vochtig en moest direct uitgebreid geventileerd worden.

Overtuigd

Na tweeënhalve uur was ook het organiserend team overtuigd van de noodzaak om op de genoemde punten actie te ondernemen. Met een blikje Spa hebben we het laatste deel van de wedstrijd van die dag op de tribune uitgekeken.

*Anke de Herder
HVD Kennemerland*

Vragen aan helpdesk

Zowel via e-mail als de helpdesk-telefoon (020-555 54 15, geopend van 9.00 tot 10:00 uur) komen diverse vragen binnen over THZ-onderwerpen. Enkele vragen worden in de nieuwsbrief behandeld.

Welke dienst van de GGD is verantwoordelijk voor het opruimen van gebruikte injectienaalden die op straat liggen?

In principe is geen enkele GGD-dienst verantwoordelijk voor het opruimen van gebruikte naalden. In eerste instantie is de gebruiker/eigenaar van de naald verantwoordelijk voor de gebruikte naald, maar omdat (bijna) nooit meer achterhaald kan worden wie dit is, geldt het volgende:

- de gemeentereiniging kan niet aansprakelijk gesteld worden voor alle losse en zwerfende naalden in de gemeente;
- indien er melding wordt gedaan bij de gemeentereiniging dat er op een bepaalde plaats naalden zijn aangetroffen en de gemeentereiniging er vervolgens "niets mee doet", kunnen zij in geval van een prikaccident wel aansprakelijk worden gesteld.

Een huidtherapeute verwijdert tatoeages door middel van de Rejuvi Tattoo Remover-methode. Bij deze methode wordt pasta-achtige vloeistof met een tatoeagemachine of een pigmenteerpen onder de huid aangebracht. De stoffen in de pasta-achtige vloeistof mengen zich met de pigmenten die uit de huid verwijderd moeten worden. Moet de huidtherapeute een vergunning hebben voor deze activiteit?

De huidtherapeute hoeft geen vergunning aan te vragen. Het verwijderen van tatoeages op deze wijze valt niet onder de definitie van tatoeëren. Als er meer van dit soort praktijkgevallen komen, zou op den duur wellicht een aanpassing van de wetgeving kunnen volgen. Maar op dit moment is de huidtherapeute die alleen deze activiteit uitvoert, niet vergunningplichtig. Het is wel handig om aan te geven dat werken volgens de richtlijnen voor tatoeëren verstandig is, omdat het immers om vrijwel dezelfde handeling gaat.

In sommige regio's is Gentiaanviolet alleen op recept verkrijgbaar. Piercers blijken niet tevreden te zijn over gebruik van betadinejodium en vinden gebruik van telkens een nieuwe stift te kostbaar. Nu heeft een piercer zelf een alternatief bedacht: de piercer legt carbonpapier (hetzelfde waarmee een tatoeage op de huid wordt aangebracht) in alcohol 70-80%. Na een tijdje is het carbon opgelost in de vloeistof en wordt het papier eruit gehaald. De vloeistof die overblijft werkt hetzelfde als gentiaanviolet. Is dit een goed/toegestaan alternatief?

Deze vraag is ook voorgelegd aan de VWA en zij zien geen probleem. Een ander alternatief is dat piercers zelf gentiaanviolet (of kristalviolet zoals het ook wel genoemd wordt) bestellen en het zelf met alcohol 70-80% mengen (natuurlijk wel in de juiste verhouding). De VWA gaat overigens nog wel onderzoeken hoe het nu zit met de samenstelling van carbonpapier bij tatoeages. De inkt die het carbonpapier achterlaat op de huid bij een tatoeage wordt namelijk gewoon mee getatoeëerd en dat is natuurlijk veel meer dan dat ene puntje bij het piercen.

Is het toegestaan om met tatoeëren te schaduwen met inkt verdund met gedestilleerd water en alcohol 70%. Het lijkt me dat alcohol inbrengen in de huid niet zo'n geweldige oplossing is. Is er een alternatief of moeten wij de verhoudingen aangeven?

In 2006 heeft de VWA de samenstelling geïventariseerd van een 400-tal verschillende tatoeagekleurstoffen. Daaruit is naar voren gekomen dat als oplosmiddel veelvuldig gebruik wordt gemaakt van: water, glycerine en alcohol, of combinaties daarvan. Ruim 50% van de kleurstoffen bevat alcohol als oplosmiddel. Het lijkt de VWA dan ook geen probleem indien bestaande kleurstoffen worden verdund met alcohol 70%. (dus niet een mengsel van water en alcohol 70%, aangezien daarmee de kans bestaat dat het percentage alcohol te laag wordt om steriliteit te garanderen).

Mag Dettol als huiddesinfectiemiddel (of hechtmiddel voor het carbon) onverdund gebruikt worden op de huid?

Nee, op de verpakking staat dat het verdund moet worden. De meest gebruikte verdunding bij preoperatief gebruik is een verdunding van 30% Dettol en 70% water.

Volgens een tatoeëerder geeft een fabrikant van sterilisatoren (Proster) aan dat laminaatzakjes gewoon opgestapeld mogen worden in de autoclaaf. Klopt dit?

Deze vraag is neergelegd bij een deskundige van het RIVM. Zijn antwoord is: "De laminaatzakjes mogen dakpansgewijs worden neergelegd in een tray. Op elkaar stapelen is niet de bedoeling, omdat ze dan door de autoclaaf kunnen gaan bewegen".

Het vertikaal in een rekje plaatsen van de zakjes voorkomt dat ze door de autoclaaf heen gaan bewegen. Dakpansgewijs neerleggen mag dus ook, maar alles op elkaar gestapeld erin proppen is geen goed idee.

Mag een ondernemer die nu (na 1 augustus 2007) start met PMU, tatoeage- en piercingwerkzaamheden al z'n vak uitoefenen voordat hij/zij een vergunning heeft?

Nee, volgens artikel 2 van het Warenwetbesluit tatoeëren en piercen mag dat niet. In artikel 3, 2e lid, b staat dat hij/zij dat alleen mag doen op het moment dat de inspecteur daar is voor de inspectie in het kader van de vergunningaanvraag.

Oefenen in het kader van opleidingen, stages en dergelijke mag dus alleen onder de verantwoordelijkheid én op de locatie van een andere ondernemer (met vergunning uiteraard).

Er is een klacht binnengekomen over een ondernemer die nog de status 'grijs' heeft. Wat is nu de procedure?

Direct de VWA inschakelen en vragen of ze willen handhaven op basis van het ontbreken van de vergunning.

Er is een klacht binnengekomen van een ouder wiens dochter van 14 gepierced/ getatoeëerd is zonder dat de wettige vertegenwoordiger daarbij aanwezig was. Is dat reden om de vergunning in te trekken c.q. te weigeren?

JA, alhoewel dat wat rigoureuus lijkt, is het zeker de bedoeling dat de vergunning direct ingetrokken wordt of geweigerd als de ondernemer nog in de aanvraag- of verbe-

terfase zit. Dat betekent niet dat zo'n ondernemer nooit meer aan het werk zou kunnen, maar wel dat hij/zij de vergunning opnieuw moet aanvragen en gedurende de aanvraag niet mag werken. Daarnaast zal de VWA een onderzoek instellen en mogelijk een boeterapport opmaken. Bespreek en meld dergelijke zaken dan ook direct met de regionale inspecteur van de VWA en laat de ouder de klacht eveneens indienen bij het landelijk klachtennummer van de VWA, 0800 0488.

Bij een inspectie van een PMU-salon is het volgende geconstateerd: zij gebruiken een naaldmodule waarin een reservoir zit (holle ruimte boven de naald). Zij vult dit reservoir met pigment. Het pigment loopt via dit reservoir langs de naald. Het pigment kan, vanwege het membraam, niet terugvloeien in de pen. Zij kent deze methode uit Amerika waar die veel toegepast wordt. Wat wel gebeurde, was dat het pigment kleine stolsels vormde, waardoor de naald verstopt raakte. Zij veegt het uiteinde van de steriele naaldmodule dan met een tissue af. De naald zit dan in de naaldmodule, dus deze wordt niet aangeraakt en er is geen risico op prikaccident. Een ander voordeel, volgens deze houder, is dat bij deze methode de naald niet beschadigd kan raken. Indien je met de naald in een inktcupje het pigment opzuigt en de rand raakt, kan een kleine beschadiging/oneffenheid aan de naald ontstaan waardoor de huid onnodig beschadigd raakt en het pigmenteren pijnlijker wordt. Volgens de houder is een vol reservoir voldoende voor bijv. twee wenkbrauwen. Een risico kan natuurlijk zijn, dat dit reservoir wel bijgevuld zal worden in tegenstelling tot de inktcupjes, omdat je nu bij deze methode de naald moet vervangen als je inkttekort blijkt te hebben. Wat vindt het LCHV van deze naaldmodule?

De naaldmodule is in principe prima, vergelijkbaar met de vulpen met inktpatroon. Bij het gebruik van een nieuwe kleur moet hier natuurlijk wel altijd een nieuwe naaldmodule gebruikt worden, maar ook dat is prima. Het afvegen van de naald-

module (de naald is dan teruggetrokken) lijkt ons met een schone tissue geen probleem. Het afvegen van de naald zelf, als dat zou gebeuren, is natuurlijk uit den boze. De kans op een prikaccident is dan LEVENSGROOT.

Waarom mag er geen Sterilon of Betadine op de piercing gedaan worden? Een ondernemer raadt Calendula wondspray aan (homeopathisch en ontsmettend, zit 70% alcohol in), mag dit dan ook niet? En hij raadt homeopathische olie aan voor tepelpiercing, wat misschien ook niet mag. Sterilon en betadinejodium houden de wond open, die voorkomen namelijk dat het bloed stolt. Dat moet ook als er sprake is van een geïnfecteerde wond, maar als alles goed is gegaan is er geen sprake van een geïnfecteerde wond, dus dan moet je geen Sterilon en Betadine gebruiken. Het advies is om niets op de wond te druppelen, smeren of sprayen, dus nee: het mag allemaal niet.

Kopij

Kopij voor het volgende nummer graag voor 1 december 2007 inleveren bij Christa van Dijk, via info@lchv.nl.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van het LCHV. Het LCHV is een onderdeel van het RIVM/C1b en is gehuisvest bij de GGD Amsterdam. Deze nieuwsbrief is bestemd voor medewerkers van GGD'en en overige betrokkenen werkzaam in de Technische Hygiënezorg. De LCHV-nieuwsbrief verschijnt 4 keer per jaar.

Teksten: Joan Worp en Christa van Dijk (tenzij anders vermeld).

Kopij voor een volgende nieuwsbrief kan digitaal verstuurd worden naar info@lchv.nl of per post:

LCHV
Postbus 2200
1000 CE Amsterdam
www.ggd Kennisnet.nl/lchv